

Türkçede “-DAn biri” Yapılı Kelime Grupları Üzerine*

Leylâ Karahan**

Özet: Türkçe söz diziminde “-DAn biri” ve “-In biri” yapılı kelime grupları yapı ve işlev bakımından birbirine çok benzer. Bu benzerlik, her iki kelime grubunun aynı kategoride değerlendirilmesine yol açmıştır. Halbuki bu gruplardan biri sıfat tamlaması diğeri de isim tamlamasıdır. Yazıda bu kabulün gerekçeleri üzerinde durulmuştur.

Anahtar sözcükler: kelime grubu, isim tamlaması, sıfat tamlaması, -DAn ekli kelime grupları, bütün-parça ilişkisi.

The Word Groups Constructed With “-DAn biri” In Turkish Language

Abstract: The word groups constructed with “-DAn biri” and “-In biri” are very similar to each other in terms of structure and function in Turkish syntax. This similarity led to the evaluation of each phrase in the same category. However, one of these groups is adjective clause and the other one is noun clause. The reasons of this acceptance are described in this essay.

Key words: word group, noun clause, adjective clause, word groups of “-DAn”, whole-part relationship

Yazının konusu olan *-DAn biri* kuruluşundaki kelime grupları, iki bakımdan araştırılmaya muhtaç görünmektedir. Birincisi bu grubun hangi kategori içinde değerlendirilmesi gerektiği meselesidir. *Belirtili ad takımı, ad takımı, çıkmalı ad takımı, ablatif /ayırılma grubu, ayrılma durum ekli belirtili isim tamlaması* şeklindeki tartışmalı birden çok adlandırma, bu kelime grubunun söz dizimindeki yeri üzerinde tekrar düşünmeyi zorunlu kılmaktadır. İkinci mesele, bu kelime grubunun anlam özelliği ile ilgilidir. *-DAn biri* yapılı mesela *çocuklardan biri* kelime grubunun *-In biri* yapılı *çocukların biri* kelime grubu ile anlam ilişkisi, konunun araştırılması gereken bir başka taraftır. Yazıda bu tartışmalı konular ele alınacaktır.

* VII. Uluslararası Türk Dili Kurultayı’nda sunulan bildiri metnidir (24-27 Ekim 2012, Ankara).

** Prof. Dr., Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi, leylakarahan@yahoo.com

-*DAn biri* kuruluşundaki kelime grubunun yapı özellikleri şöyledir:

a. Grubun birinci unsuru çokluk anlamı taşıyan bir isimdir. Çokluk anlamı genellikle *çocuklardan biri* örneğinde olduğu gibi çokluk eki *-lar* ile sağlanır.¹ Ancak çokluk anlamlı Arapça alıntı kelimelerde, eğer kelime çokluk anlamını kaybetmemişse çokluk eki kullanılmaz. *Sahabeden biri, eşraftan biri* örneklerindeki çokluk eksiz kullanım, kelimelerin anlamları ile ilgilidir.² Tamlayanı sayı ismi olan sıfat tamlamaları da *beş çocuktan biri* örneğinde olduğu gibi çokluk anlamı taşıdıkları için *-DAn biri* yapısında, çokluk eki almadan kullanılır.³

b. Grubun birinci unsuru *-DAn* ayrılma hâli eki taşır.⁴

c. Grubun ikinci unsuru da isim veya ismin yerini tutan bir belirsizlik zamiridir. *Kalemlerden iki tanesi, kalemlerden ikisi, tanıdıklarından bir adam* örneklerinde, grubun ikinci unsuru birer isimdir. Bu isimlerin yerine, -anlam denkliliği olmak şartıyla- belirsizlik zamirleri de kullanılır. *Biri* zamiri bu bildiri başlığında ve bildiride, işlekliliği dikkate alınarak belirsizlik zamirlerini temsilen kullanılmıştır: *çocuklardan biri, arkadaşlarımdan biri*. *Biri* yerine, kastedilen anlamı karşılamak üzere *bazısı, birkaçı, herhangi biri, hangisi* vb. belirsizlik zamirleri de bu yapı içinde bulunabilir: *çocuklardan bazısı, arkadaşlarımdan birkaçı, tanıdıklarından hangisi* vb.⁵

ç. Grubun ikinci unsuru *tanıdıklarından biri, çocuklardan ikisi* örneklerinde olduğu gibi iyelik eki taşıyabilir. Ancak iyelik ekli *biri, ikisi* kelimelerinin açılımı olan *bir tanıdık/bir adam* veya *iki çocuk* şeklindeki yapılarla bu gruptan iyelik ekini kaldırmak mümkündür.⁶

Bu özellikleri taşıyan *-DAn biri* yapılı kelime grubu, söz diziminde hangi kategori içinde yer almalıdır?

Belirtili ad takımı, ad takımı, çıkmalı ad takımı, ayrılma durum ekli belirtili isim tamlaması gibi isimlendirmelerden de anlaşılacağı üzere söz dizimi araştırmalarında yaygın görüş, bu grubun isim tamlaması olduğu şeklindedir. “Çıkma durumunda bir sözcük belgisiz adıl (zamir) ya da üçüncü tekil kişi iyelik

1 Tarihi metinlerden bu kullanıma örnekler: *uluglardan biri* (*Nehcü'l-Ferâdis*, s. 240); *melik nedimlerinden biri* (*Gülîstan Tercümesi*, s. 41).

2 Tarihi metinlerden bu kullanıma örnekler: *ra'iyetden biri, suhbet levzımından biri* (*Gülîstan Tercümesi*, s. 32, 173).

3 Tarihi metinlerden bu kullanıma örnekler: *ming mes'eledin biri; bu ekki kimersedin kayu biri* (*Nehcü'l-Ferâdis*, s. 130, 124).

4 Tarihi metinlerde dönemin özelliğine göre grubun yapısında *-DAn* veya aynı işlevdeki *-DA* ve *-Din* ekleri kullanılmıştır: *yârânlarından biri* (*Gülîstan Tercümesi*, s. 53); *munlarda biri; abdâllardan biri* (*Nehcü'l-Ferâdis*, s. 202, 204).

5 Tarihi metinlerden bu kullanıma örnekler: *edgü'amellerdin kayu biri; 'âriflardan biri* (*Nehcü'l-Ferâdis*, s. 160, 300); *Sultân Mahmûd kullarından bir niçesi* (*Gülîstan Tercümesi*, s. 108).

6 Tarihi metinlerden bu kullanıma örnekler: *Hindustân ôılarından bir ôt* (*Marzuban-nâme Tercümesi* s. 218); *Meliklerden bir melik* (*Gülîstan Tercümesi*, s. 32); *olardın birkaç atlıglar* (*Kıyasü'l-Enbiyâ*, s. 47); *Havvânuñ tamarlarından bir tamar* (*Kıyas-ı Enbiyâ*, s. 39).

eki alarak adillaşan sayı sıfatlarından önce kullanıldığında “çıkmalı tamlama” öbeği kurar.” diyen Acarlar, bu grubun belirtili isim tamlamalarına benzediğini ifade ederek bu benzerliği *öğrencilerden bazıları (öğrencilerin bazıları), misafirlere her biri (misafirlerin her biri), düşmanlardan birçoğu (düşmanların birçoğu), çocuklarımdan ikisi (çocuklarımdan ikisi)* şeklinde örneklendirir (1971: 34-37). Börekçi, bu yapının isim tamlaması olmadığını belirtir; ancak herhangi bir grup ismi zikretmez (2007: 254). Şimşek 1987’de ikinci unsurun genellikle nicelik kavramı veren bir kelime, çoğu kez bir sayı ismi olduğu belirtilerek gruba *çıkmalı ad takımı* ismi verilir (1987: 326). Gencan’a göre bu grup bir *ad takımı* (1975: 98), Gökşen’e göre *belirtili ad tamlaması* (1974: 973), Ediskun’a göre *belirtili isim takımı* (2003: 114), Altun’a göre *ayrılma durum ekli belirtili isim tamlamasıdır* (2011: 61). Ergin ise bu grubu isim tamlaması değil *ablative grubu* kabul eder ve “*Birbirine çok benzeyen, fonksiyonları bir gibi olan (bunların biri, bunlardan biri) bu iki grubu birbirine karıştırmamak lazımdır.*” diyerek grubun isim tamlaması olmadığına vurgu yapar (1962: 372).

-DAn biri yapılı kelime grubu bir isim tamlaması mıdır?

Bu grubun isim tamlamasıyla ilişkilendirilmesine yol açan husus, iki yapı arasında anlam ve işlev yakınlığı olmasıdır. Hem isim tamlamaları hem de -DAn biri kuruluşundaki kelime gruplarında birinci unsurun görevi ikinci unsurun anlamını belirtmektir. Her iki grup da *çocukların biri* ve *çocuklardan biri* örneklerinde olduğu gibi *bütün-parça* ilişkisini ifade etmek için başvurulan söz dizimi yapılarıdır.⁷ Bu ilişkiyi ifade etmek için kurulan isim tamlamalarının *bütün*’ü anlatan birinci unsuru, çokluk eki ve ilgi hâli eki taşıyan bir isimdir. *Parça*’yı anlatan ikinci unsur, iyelik eki taşıyan genellikle bir sayı ismi veya bir belirsizlik zamiridir (*çocukların ikisi, çocukların bazısı*). *Parça*, bazen *çocukların en çalışkanı* örneğinde olduğu gibi bir nitelik ismi ile de karşılanabilir. İsim tamlamalarında tamlayan ve tamlanan unsurlar birbirlerine iyelik ilişkisi ile bağlanır. Yani grubu kuran, iyelik ekidir. Mesela *çocukların ikisi, çocukların biri, çocukların bazısı, çocukların en çalışkanı* isim tamlamalarında tamlanan unsurun aldığı iyelik eki, *tamlayan/çocukları* işaret etmektedir. *İki, bir, en çalışkan, bazı* isimleri, iyelik eki ile birinci unsura bağlanmıştır. *Bir, bazı, hiçbir, hangi* gibi isimler bu ilişki sırasında aldıkları iyelik ekleriyle daha sonra *biri, bazısı, hiçbir, hangisi* şeklinde belirsizlik zamiri adı verilen müstakil bir kelime kategorisi oluşturmuştur.⁸

7 Tarihi metinlerden örnekler: *bularuñ her birisi; oğullaruñ ikisi (Dede Korkut, s. 185, 233); ekki hatunuñıznuñ takı bir (Nehcü'l-Ferâdis, s. 176).*

8 Kornfilt’e göre, *çocukların hiçbir* gibi bir tamlamada *hiçbiri* belirsizlik zamiri, tamlamadaki iyelik ekiyle birleşmiş, yani iki iyelik eki üst üste gelmiş veya iyelik eklerinden biri silinmiştir. Kornfilt, bu olayın “*biçimbilimsel kategorik özdeşlik*”ten kaynaklandığı görüşündedir (Uzun 2000: 158). Bana göre böyle bir özdeşlik, ancak belirsiz isim tamlamaları için söz konusu olabilir. Mesela bir şairden söz ederken kurduğumuz “*Hayal dünyası çok zengindir.*” cümlesinde, “*hayal dünyası*” ile “*onun hayal dünyası*” kastedilmektedir ki iyelik eki hem “*hayal*” ismini hem de “*onun*” zamirini işaret eder. Böyle bir yapıda üst üste gelmiş iki iyelik ekinden söz etmek mümkündür.

-*DAn biri* yapıları kelime grubunda, isim tamlamalarının aksine her iki isim unsuru arasında iyelik ilişkisi yoktur. Grubun ikinci unsurundaki iyelik eki, grubun kurulmasını sağlayan bir ek değildir; bu ek, sadece içinde bulunduğu kelimeyi ilgilendirir. İkinci unsur bazen, mesela *tanıdıklarımın biri* örneğinde olduğu gibi iyelik eki taşır, bazen de ikinci unsur mesela *tanıdıklarımın bir tanıdık/ bir adam/ bir çocuk* örneğinde olduğu gibi *biri* kelimesinin açılımı olan *bir tanıdık/ bir adam/ bir çocuk* şeklinde iyelik eksiz bir yapı olabilir. Bu yapı, iyelik ekinin işlevini ortadan kaldırmaktadır. İkinci unsurun sayı ismi olduğu mesela *çocuklardan ikisi* örneğinde de iyelik eki, grup kurucu bir ek değildir. Açılımı *çocuklardan iki çocuk* şeklinde olan bu yapıda iyelik ekinin görevi, *çocuk* kelimesinin anlam değerini *iki* kelimesine yüklemektir. İyelik ekinin kaldırılması grubu etkilemez. Aynı açılımı *çocukların biri, çocukların ikisi, çocukların bazıları* isim tamlamalarında yapmak (**çocukların bir çocuk, *çocukların iki çocuk, *çocukların bazı çocuk*) gramatikal olarak mümkün değildir; çünkü bu tamlamalarda iyelik ekini kaldırmak, grubu ortadan kaldırmak demektir. O hâlde *-DAn biri*'li kelime grupları isim tamlaması olamaz. Bu grubu isim tamlaması kabul edenleri yanıltan, iyelik ekidir.

-*DAn biri* yapısındaki kelime gruplarını *ayrılma (ablatif) grubu* içine dahil eden bir başka görüş de bulunmaktadır. *-DAn biri*'li kelime grubu bir ayrılma grubu mudur?

Ergin 1962'de ayrılma grubu "*Ablatifli bir unsurla ondan sonra gelen bir isim unsurunun meydana getirdiği kelime grubudur.*" (1962: 372) şeklinde açıklanarak birbiriyle uyumlu olmayan örnekler verilmiştir. Verilen örneklerden *doğuştan sakat, yandan çarklı, gözden uzak, içinden pazarlıklı* örneklerinin ortak özelliği ikinci unsurun bir nitelik ismi olmasıdır ve bu örnekler birer *ayrılma/ ablatif grubu*dur. Kitapta yer alan *yalandan dostluk, candan arkadaş* örneklerinin ise ayrılma/ablatif grubu değil sıfat tamlaması olduğu açıktır. Ablatif grubu içinde verilen *bunlardan biri, olanlardan hiçbiri, içlerinden çoğu, gençlerden üçü* örnekleri ise diğerlerinden farklıdır. Ergin, birinci unsuru *-DAn* eki taşıyan her yapıyı ablatif grubu başlığı altına koymuştur. Halbuki verilen örnekler üç farklı yapı ve üç farklı kelime grubunu işaret etmektedir. Burada araştırmacıları yanıltan, her grupta birinci unsurun sonunda *-DAn* ekinin bulunmasıdır.

Peki, *-DAn biri* yapıları kelime grupları, hangi kategori içinde yer almalıdır?

Bu grup, bana göre bir sıfat tamlamasıdır. Birinci unsurun *-DAn* eki taşıması, grubun sıfat tamlaması kabul edilmesine bir engel değildir. Nitekim *tanıdıklarımın bir adam* grubu, genel kabule göre bir sıfat tamlamasıdır ve sıfat unsuru *-DAn* eki taşımaktadır. Bu sıfat, *tanıdıklarımın olan bir adam* şeklindeki bir sıfat-fiilli yapıdan eksiltme yoluyla ortaya çıkmıştır. *-DAn* ekli bazı isimler *sıradan (bir adam), candan (bir arkadaş), içten (bir söz)* örneklerinde olduğu gibi kalıplaşabilmektedir. Bu isimlerin kalıplaşma sürecinin de *sıradan*

olan (bir adam), candan olan (bir arkadaş), içten olan (bir söz) şeklinde sıfat-filli bir yapıyla başladığı açıktır. O hâlde bir sıfat tamlamasının sıfat unsurunda -DAn ekini -eksiltme veya kalıplaşma kaydıyla- görmek yadırgatıcı değildir.

-DAn biri yapılı kelime gruplarında ikinci unsurun iyelik eki taşıması da grubun sıfat tamlaması kabul edilmesine engel olamaz; çünkü iyelik eki yukarıda da açıklandığı üzere bu yapıda kurucu bir ek değildir. *Tanıdıklarım*dan bir adam sıfat tamlamasındaki *bir adam* isim unsuru, *biri* zamirinin açılmış şeklidir. Yani hem anlam hem de görev bakımından *bir adam = biri*'dir. Bu durumda *tanıdıklarım*dan bir adam yapısı bir sıfat tamlaması ise *tanıdıklarım*dan biri yapısı da sıfat tamlamasıdır.

-DAn biri ve -In biri yapılı kelime grupları arasındaki anlam ilişkisi, üzerinde durulması gereken bir diğer meseledir.

-DAn biri yapılı kelime grubunun unsurları arasında bütün-parça ilişkisi vardır. Korkmaz, bu grupta -DAn ekinin “*adı başka bir ada bir bütünüün parçasını gösterme veya o bütünden gelme ilişkisi ile*” bağladığını ifade eder (2003: 305). Börekçi 2007’de de “*İsimleri daha çok bütün-parça-hepsi-biri ya da birkaçı ilişkisi ile birbirine bağlar.*” şeklinde benzer bir ifade yer alır (2007: 254). -DAn ekli birinci isim unsuru bütünü, ikinci unsur olan isim veya belirsizlik zamiri de parçayı karşılamaktadır. -DAn ekli isim unsurunun işlevlerinden birinin de ikinci unsur hakkında tanımlayıcı bilgi vermek olduğunu belirten Göksel-Kerslake 2005’te bu hüküm “*Batı Afrika ülkelerinden Sierra Leone*” örneği ile açıklanmıştır. Bu tanımlayıcı bilgi de aslında bir anlamda bütün-parça ilişkisini göstermekte; *Batı Afrika ülkeleri* bütünü, *Sierra Leone* de parçayı karşılamaktadır (2005: 186).

-In biri yapılı isim tamlamalarında da unsurlar arasında bütün-parça ilişkisi vardır. Bütün-parça ilişkisini ifade etme zorunluluğu, bu grupta ikinci unsurun alanını daha çok sayı ismi ve belirsizlik zamiri ile sınırlandırmışsa da bu sınır, mesela *çocukların en çalışkanı* örneğinde olduğu gibi bütün-parça ilişkisini ifade edebilecek başka isimlerle genişletilebilir.

Görüldüğü üzere her iki grubun ortak özelliği, anlam bakımından bütün-parça ilişkisini karşılayan sentaktik yapılar olmalarıdır. Bu ilişkinin iki ayrı yapıdaki kelime grubuyla ifadesinde ortaya çıkan nüanslar ve kullanım farklılıkları nelerdir?

Acarlar, iki grup arasında az çok anlam farkı bulunduğunu, isim tamlamalarındaki birinci unsurun belirliliğine karşı -DAn biri yapılı kelime grubunda bu unsurun belirli olup olmamasının önemli olmadığını şöyle açıklar: “*Çocuklarımdan ikisi yüksek okula gidiyor.*” sözünde yalnız o sayıdaki çocukların nerede okudukları anlatılmak istenmiştir. İki den geri kalanların sayıları ve ne yaptıkları belliyse öyle bir konu içinde de “*Çocuklarımdan*

(*şizce bilinen*) *ikisi yüksek okula gidiyor.*” denir (1971: 35-36). Acarlar’ın da belirttiği gibi, *-DAn biri* yapılı kelime gruplarında ikinci unsurda ifade edilen parça *herhangi* bir parça (veya seçilebilir/tercih edilebilir bir parça) iken, isim tamlamalarında bu, *bilinen, belli olan* bir parçadır. İsim tamlamalarında *var olan bir bilginin sunduğu belirlilik*⁹ söz konusudur ki bu nüans bazen ancak bağlam içinde ve örnekler dikkatle incelendiğinde sezilmektedir. Bu konu, bol malzeme eşliğinde ve geniş bir bağlam çerçevesinde derinliğine yapılacak bir çalışmayla daha netleşecektir.

İki grup arasında kullanım farklılıkları da vardır. *-In biri* yapılı isim tamlamalarının ikinci unsurunda bütün belirsizlik zamirleri kullanılabilirken *-DAn biri* yapılı kelime gruplarında bunların ancak bir kısmı kullanılır. *-In*’lı yapılar, bütün-parça ilişkisinde *-DAn*’lı yapılardan farklı olarak bütünün *yarısı, büyük kısmı, hepsi, çoğu, tümü*’nü ifade edebilmektedir (Göksel-Kerslake 2005: 189) ki bunlar *-DAn biri* yapısıyla karşılanamaz. Bu grupta ikinci unsurun mutlaka parça olması gerekir.¹⁰ Yani *çocuklardan hepsi, çocuklardan tümü, çocuklardan hiçbirisi, çocuklardan her biri* kullanımları gramatikal olarak doğru değildir. Bir başka fark, *dA* bağlama edatının kullanımı sırasında ortaya çıkmaktadır. Çokluk sayı isimli mesela *çocukların ikisi* ve *çocuklardan ikisi* gibi örneklerde *dA* bağlama edatı sadece *-In*’lı yapılarda kullanılır ve *çocukların ikisi de* şeklinde parçayı değil bütünü anlatır. Aynı kullanım, *-DAn*’lı yapılarda (**çocuklardan ikisi de*) mümkün değildir.

Sonuç olarak *-DAn biri* ve *-In biri* yapılı kelime grupları, *bütün-parça* ilişkisini ifade etmek ve ikinci unsuru belirtmek üzere kurulmalarına rağmen yapı bakımından farklı söz dizimi kategorilerinin özelliklerini taşırlar. Biri sıfat diğeri isim tamlamasıdır. Her iki grup arasında az da olsa bazı anlam ve kullanım farklılıkları vardır.

Kaynaklar

- ACARLAR, Kevser (1971), “Çıkma Durumunda (“den” halinde) Sözcüklerin Tümcede Türü Kulları”, Türk Dili, XXIV, 235 (Nisan 1971), s. 34-37.
- ALTUN, Mustafa (2011), *Türkçede Kelime Grupları Çözümlemeleri*, MVT Yayıncılık, İstanbul.
- ATA, Aysu (1997), *Kıyasü'l-Enbiyâ*, C. I, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- BÖREKÇİ, Muhsine (2007), *Türkçede Hâl Eklerinin İşlevsel Olarak Sınıflandırılması Üzerine Bir Deneme*, IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri, C. I, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 245-275.

9 İki yapı arasındaki anlam farkıyla ilgili düşüncelerini benimle paylaşarak bu yazıya katkıda bulunan Yrd. Doç. Dr. Gülcan Çolak’a teşekkürlerimle...

10 Eksilteli anlatımlarda bazen sadece *bütün*’den söz edilir, *parça*’ya yer verilmez. Böyle anlatımlarda *parça*, dil dışı göndermeler yardımıyla çağrıştırılabilir. Parçanın miktarı belirsizdir. Bu sebeple “*Annemin pişirdiği yemekten yiyeceğim.*” cümlesi zihinde “*Annemin pişirdiği yemekten (yemek) yiyeceğim.*” şeklinde algılanır (Üstünova 2008: 118).

- CEMİLOĞLU, İsmet (2000), *14. Yüzyıla Ait Bir Kısas-ı Enbiyâ Nüshası Üzerinde Sentaks İncelemesi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ECKMANN, Janos (1995), *Nehcü'l-Ferâdis* (Haz.: Semih Tezcan - Hamza Zülfişkar), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- EDİSKUN, Haydar (1988), *Türk Dilbilgisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- ERGİN, Muharrem (1962), *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- ERGİN, Muharrem (1989), *Dede Korkut Kitabı*, C. I, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- GENCAN, Tahir Nejat (1975), *Dilbilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, İstanbul.
- GÖKSEL, Aslı - Celia KERSLAKE (2005), *Turkish A Comprehensive Grammar*, London-Newyork.
- GÖKŞEN, E. Naci (1974), “Çıkma Durumu –den ve Kapsamı”, Türk Dili, XXX, 279 (Aralık 1974), s. 973-978.
- KARAMANLIOĞLU, Ali F. (1989), *Gülistan Tercümesi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KORKMAZ, Zeynep (1973), *Marzuban-nâme Tercümesi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KORKMAZ, Zeynep (2003), *Türkiye Türkçesi Grameri - Şekil Bilgisi-*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ŞİMŞEK, Rasim (1987), *Örneklerle Türkçe Sözdizimi*, Trabzon.
- UZUN, Nadir Engin (2000), *Ana Çizgileriyle Evrensel Dilbilgisi ve Türkçe*, Multilingual, İstanbul.
- ÜSTÜNOVA, Kerime (2008), *Türkiye Türkçesi Ad İşletimi*, Kesit Yayınları, İstanbul.